

בסך הכול פעל המוקד במשך השנה בעניין תנאי מעצרים של 17 עצורים. הטיפול נעשה באמצעות פניות לפרקליטות המדינה, עתירות אסיר לבתי המשפט, ועתירה לבג"צ.

עינויים

העצורים במתקני החקירה בישראל עוברים עינויים. במשך השנה עתר המוקד לבג"צ בעניינם של 47 עצורים שעונו במתקני החקירה של השב"כ ולגבי עוד שמונה פנה המוקד לפרקליטות המדינה: במשך פרקי זמן ממושכים נמנעה מהעצורים שינה רצופה; הם נכבלו באזיקים בתנחות מכאיבות כששק על ראשם ומוסיקה רבת עוצמה מחרישה את אזניהם; נחשפו לקור מתמשך או לחום; אולצו לכרוע בתנוחת צפרדע ולקפץ בתנוחת צפרדע משך שעות ארוכות. העצורים עברו "טלטולים" - שיטת עינוי הגורמת לפגיעה מוחית, ושבצידה גם סכנת מוות (כפי שהיה במקרהו של עבד-אל-צאמד חריזאת). החוקרים הפעילו על הנחקרים שיטות מגוונות נוספות, כגון תלייה ממשקוף הדלת כך שהרגליים בקושי נוגעות ברצפה, מתיחת הידיים לאחור, הידוק האזיקים עד כדי התנפחות פרקי היד ועוד. עורכי הדין של המוקד, שהותר להם לפגוש את העצורים לעתים רק לאחר שבועות של עינויים, מצאו אותם לא פעם שבורים לחלוטין פיסית ונפשית. התוצאות ארוכות הטווח של העינויים עדיין לא ידועות.

ישראל מנסה להצדיק את השימוש בעינויים שיטתיים בטיעון של "פצצה מתקתקת", אולם עד היום לא הצביעה אף על מקרה אחד שעובדותיו מתאימות לטיעון זה. רבים מהמעונים שהמוקד טיפל בעניינם שוחררו או הושמו במעצר מינהלי בתום חקירתם, ולא הוגש נגדם כתב אישום. כמעט תמיד היתה הפוגה בעינויים בסופי שבוע ובחגים, כאשר החוקרים יצאו לחופשות סופשבוע. במספר מקרים מיהרה המדינה לפרסם בעיתונות מידע שמסרו הנחקרים ולבקש מבית המשפט לבטל את צווי הביניים שאסרו לענותם. גם מקרים אלו לא תמכו בטענת המדינה בעניין הפצצה המתקתקת.

יתר על כן, הן מבחינה משפטית והן מבחינה מוסרית הטיעון של "פצצה מתקתקת" מחוסר בסיס. שום מטרה אינה מצדיקה את כל האמצעים, ודאי שלא שימוש בעינויי גוף ונפש כלפי אדם. החוק הישראלי אוסר במפורש על הפעלת כוח בחקירה. האמנה הבינלאומית נגד עינויים ונגד יחס או עונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים, אוסרת על שימוש בעינויים ללא שום יוצא מן הכלל של מצב חרום.

עד היום נמנע בית המשפט מלהתערב בנושא העינויים או להכריע בו לכאן או לכאן. עתירות המוקד בעניין עינויים הובילו בד"כ להוצאת צו ביניים, האוסר שימוש בכוח פיסית נגד העותרים, או להודעת המדינה, שהעתירה התייתרה בשל סיום החקירה. במספר מקרים דן בית המשפט בבקשות לביטול צווי ביניים שהוצאו, והחלטותיו בעניינים אלו (גם כשהושאר הצו על כנו וגם כשבוטל) נתנו אור ירוק למדינה להפעיל על העצור אמצעי

חקירה ע"פ שיקול דעתה. מספר עתירות עדיין תלויות ועומדות בבית המשפט, לקראת דיון עקרוני שיתקיים אולי בעתיד בנושא.

בנוסף לעתירות להפסקת העינויים של עציר זה או אחר עתר המוקד, באמצעות עו"ד רוזנטל, גם להעמדתם לדין של חוקריו של עבד-אל-צאמד חריזאת, שמת באפריל 1995 בעקבות טלטולים במתקן חקירה של השב"כ.

* בסוף חודש מרץ 1996 פרסם המוקד דו"ח ביניים על העצורים של גל המעצרים שלאחר הפיגועים.

* בחודש מאי 1996 פירסם המוקד דו"ח ביניים על עצורים בחקירות ותחת עינויים.

* בימים אלה שוקד המוקד על עריכת דו"ח עינויים מקיף המרכז ומנתח את המימצאים ודרכי הפעולה של פרויקט זכויות כלואים בתקופה הקשה שלאחר גל הפיגועים של 1996.

* **פרויקט הטיפול בעינויים התחדש בחודש מרץ 1997.**

בנוסף, משתתף המוקד בקואליציה של ארגוני זכויות אדם בנושא החקיקה המוצעת ע"י הכנסת: החוק נגד עינויים וחוק השב"כ.